

2 PITA

¹ Ngau Saimon Pita, Iesus Kristus malipilipi kana be 'apostel' ne ka ugere.

Be nge kam tamoata be aine lama unianga nema bokana kadoki ka kigere-kaming. Lama unianga ngae nge aburoda-tina, be Nanaranga neda be Uketiketi neda Iesus Kristus muzinga adongadia-lo ka dokia ipurapura.

² Nanaranga be Tanepoa neda Iesus ambe kakauatakia-tina uia. Bokaibe marou ne tadokidoki-ba be ilo-uia ne nge iboadu ere-moarungadi be kam-lo daeno.

Nanaranga Ka Nena-la Be Ikila-kita Be Inanga-kita

³ Nanaranga kaiboang ne ratadi ka kana moarunga diang-kita be ono moauriuri tasukoaki be Nanaranga-la pilenga tatagatagadi. Be ono bokai ngamuzi kana nge nena-la be kua uia iang-kita be ono takauataki, be nena-la be ikila-kita be kaiboang ne malamakadi otioti be muzinga irakingadi tadoki kana. ⁴ Bokainatuka imuzi be lumaluma bibia zazadi atabalabala-tina moimoi be irangaki-kita nge iang-kita. Moimoi muzigoala ono iloda dimarangrang nge kateka ngaenao dieno be digoalagoalangaki-kita. Ata lumaluma uia Nanaranga iang-kita ka didumaduma-kaming be mata goalakadi maka kateka-o dieno nge kaililiaki be kairaturatudi. Bokai masa Nanaranga ne tamoata ratinga kamadoki.

⁵ Be nge labuna-tina ngaenao ka kamapipitina be muzinga-ming irakingadi kamadoki be lama uniangaming-lo kamabataialako. Be kauanga-ming bibia kamadoki be muzingaming irakingadia-lo kamabataialako. ⁶ Be ilo-ming singlaraiadi nge kamadoki be kauangaming bibia-lo kamabataialako. Be sururu ono malainga neming nge kamadoki be ilo-ming singlaraiadia-lo kamabataialako. Kodeka Nanaranga bokana soakinga-ming nge kamadoki be sururu ono malainga neming-lo kamabataialako. ⁷ Be taritoka-ming reretakadi mata nge kamadoki be Nanaranga bokana soakingaming-lo kamabataialako. Be reretaka mata nge kamadoki be taritoka-ming reretakadi mata-lo kamabataialako. ⁸ Nge muzi malaidi bokainaina ka daeneno-kaming kana. Be bibia-la be dieno-kaming masa dadumakaming be Tanepoa Iesus Kristus kauatakana-lo nge kauanga-ming malamakadi otioti, be kauatakana-lo masa kamakalingolingo-la. ⁹ Ata tamoata naita muzi malaidi ngaedi tago dienoni nge mata tago diuia be ambe mata-leua bokana ka isoaki. Bokaibe ambe ilo dileuani Nanaranga ambe muzigoala ne toirairadi irokakile be ambe igoaza.

¹⁰ Taritokagu negu, Nanaranga ambe ikilakaming, be ambe ne bokana inanga-kaming. Bokaibe kamakai-tina be kilau ne ngaekamadoki-matei. Kilau ne ngaekadokimatei masa tago iboadu kamatamong. ¹¹ Bokai masa alauri Tanepoa be Uketiketi neda Iesus Kristus suri-uia ane be giramo-lo ngararakilako be

ngabagakaming-lako anua ono ngatanepoa kanana-lo. Anua ono ngatanepoa kana nge nem-kueno ieneno.

¹² Moimoi kam ambe kana ngaedi kakauataki, be pile moimoi be kalingo kadoki be iloming-lo ikaiboang be ieno. Ata ngau masa iza-maizama milo-kauakauakaming-la. ¹³ Ngau ilogu ipile bokai umuzimuzi nge iuia: Bong negu iauia kateka ngaenao usoaki nge mrarakaming-la be ilo-ming marangrangaki-la be ono kana ngaedi ilo-ming daniandia-la. ¹⁴ Ngau ukaua saringatuka masa tamoata-gu ngae mpereki. Tanepoa neda Iesus Kristus ka nena-la be iraiia. ¹⁵ Bokai ka panganagu uzelezeleki be zala teke mtea-kaming be alauri umate masa ono kana ngaedi urangaki nge ilo-ming daniandia-la.

Kaiboang Be Malama Kristus-lo Teadi Dipura

¹⁶ Bong Tanepoa neda Iesus Kristus kaiboang ne be kaba puranga mangata kirangaki-kaming be kakauataki nge tago nanari-ramo leuakadiauia dipura kaoa ane be kira-kaming. Tagola. Nemai-tina matamai-lo be kaiboang be malama ne ono tanepoanga kita ka kirangaki-kaming. ¹⁷ Keka nemai-tina sakenao kisoaki be Tama Nanaranga itaguraki be kaiboang mala-makadi otioti iani be ara atabala-tina inangai. Nanaranga kaiboang be malama ne bibialo isoaki be bokainatuka Iesus irangakaria be kilongo, “Nge Natugu ureretakia-tina. Surigu diuiatakia-tina.” ¹⁸ Keka nemai-tina malonga kilongo. Bong ngae nge buku biabia ratanao kisoakibudu be kilongo.

¹⁹ Nge labu ngaenao ka keka moimoi be kikaua pile maka ‘propet’ toira be dirangaki nge moimoi be kalingodi. Pilengadi kadoki-matedi nge iuia-tina, be masa daduma-kaming. Pilengadi nge baratui kaba oabubudia-lo ngakarakara nibe ngalako anua ngazama be goaizama iloming-lo ngakautaki bokana. ²⁰ Kana moarunga atabaladi nge ilo-ming bokainatuka dakauakaua: Tamoata tago teke iboadu nena-ba pile mumuakadi Nanaranga ‘Buku’ nena-lo dieno nge labudi ngarokapasi. ²¹ Maka ma pile mumuakadi nge tago teke tamoata rerengadia-lo ka dipile. Tago-la. Nge Oli Spirit ilodia-lo isoaki ka pile kalingodi Nanaranga-lo dipurapura nge iraradi be di mangata dirangaki.

2

‘Tisa’ Bolingadi Ratadi

¹ Bokai kamakaua: ‘Propet’ bolingadi ratadi toira Israel tamoata be aine maradi dipura. Be bokainatuka-la, ‘tisa’ bolingadi ratadi masa kokoko maraming dapura. Be masa komangalo be sule maka Kristus sulenga dierekeidi nge kokoko dasiliaki be darangaki nge moimoi be Nanaranga pilenga. Ata kana kana-tina biabia dagoalangaki kana nge bokai: Bong sule bokainaina dasulesuletaki masa Tanepoa nediatina maka izazadi be imuleakidi nge muridia-tina dinangai. Bokai damuzimuzi masa oaikikitina nediala dara-leuadi. ² Moimoi ‘tisa’ bolingadi ratadi masa nediala dara-leuadi. Ata tamoata Kristus lama diunani kokoko-tina maraming masa dataguraki be ‘tisa’ bolingadi ratadi

pilengadi datagadi be mata goalakadi maia odio dieno nge datagatagadi. Bokai damuzimuzi masa tamoata takadi datedi be bokai dapile, “Tamoata ngaradi kamatedi! Nge moimoi be Zala kalingo mata ne adoadodi ka ditagatagadi ki? Bokai dimuzimuzi nge Zala kalingo mata ne tago diuia!” ³ ‘Tisa’ bolingadi ratadi ngaedi nge kana kokoko nemiadi direrere be dikapisapisatakitina. Muzingadi ngaedia-lo masa boli nanari dara-kaming. Boli nanari darakaming-doi kodeka dakangao-kaming be dinanari-kaming bokana ‘mone’ be kana takadi oti kamazazadi. Toira-tina be Nanaranga giriki nedi ngaliliti kana be irapurapu be isoaki. Bokai be tamoata ngaedi nge daleua-la be kana! Be kana maka ngaraleuadi kana nge mata poapoara be isoaki. Tago ieno-soa!

⁴ Kana alu mrangaki be ono kamakaua Nanaranga ambe ilo itekenanai be ‘tisa’ bolingadi ratadi ngara-leuadi kana nge bokai: ‘Enzel’ toira muzigoala diemaki nge Nanaranga tago ilo itagatagadi. Tago-la. Idokidi be boazinga oabubuka matolidia-lo irokakidialako. Be oarige kaiboangdi ane iuauridi be makara disukoaki, be Bong ono tamoata moarunga Nanaranga aro datui be giriki nedi ngaliliti kana nge dirapurapungi. ⁵ Kana takaia nge bokai: Nanaranga tamoata toirairadi kateka ngaena disoaki nge tago ilo itagadi be ibaraunakidi. Tago-la. Itaguraki be dang be urua bibia iemaki be tamoata be aine moarunga kateka-o pilenga tago ditagatagadi nge ono iara-leuadi. Noa-la be tamoata be aine limarua takadi ka iuketidi be tago dileua. Be nge

Noa nge ka Nanaranga mata-nao ado mata nge mangata irangaki. ⁶ Be kaba kana takaia nge bokai: Alauri nge Nanaranga itaguraki be Sodom be Gomora igoalangakidi be eoa ane iara-leuadi be zepu-ba dieno. Bokai imuzi be ono tamoata be aine takadi tonanga bokai iandi: tamoata naita Nanaranga pilenga tago itagatagadi masa bokainatuka ngara-leuai. ⁷ Ata Lot iuketi be tago ileua. Ngai tamoata adoado. Bokaibe bong Lot tamoata maka mata goalakadi ditagatagadi be maiangadi odio dimanainai muzingadi ita nge ilo igoala-tina. ⁸ Maka ma ngai tamoata adoado ka di maradi isukoaki, be iza-maizama muzingadi goalakingadi ne matana-lo itaita be ne kungina-lo ilongolongo nge ilo isusururu-tina. ⁹ Bokaibe toitoi bokainaina kaoa ka tamoata Nanaranga pilenga ditagatagadia-lo dipura nge Tanepoa ikaua masa bakara be ngauketidi be tago daleua. Be Tanepoa ikaua masa baituka be tamoata tago adoadodi sururu ngandi, kaituka be ngalako bong biabia ono giriki lilitangao. ¹⁰ Sururu bokainaina nge tamoatama maka pogiza mata ono rerengadi dimamambuaki be dipilepile Nanaranga kaiboang ne nge kana-ba be muridi dinangananga nge moimoina-la be dadoki kana. Di nedo rerengadia-lo ka disukoaki. Tago direrere naita lang anua-lo ki kateka-o isukoaki nge eruma dasukoaki. Tamoata bokainaina nge sururu bibia-tina dadoki-la be kana.

‘Tisa’ bolingadi ratadi nge semanadi dipatungaki be rerengadia-ba ka ditagatagadi. Nanaranga dumaduma ne kaiboangdi lang anua-

lo disukoaki nge tago dimuamuakidi. Dataguraki raki rukudi dagoalangaki. ¹¹ Bokai kamakaua, ‘enzel’-tina ma ka tago bokai dimuzimuzi! Moimoi ‘enzel’ kaiboangdia-tina, be kai-boang nedi nge ‘tisa’ bolingadi ratadi ngaedi diuasadi, ata ‘enzel’ tago sesu dilako be Tanepoa mata-nao be tamoata ngaedi ditunuridi be aradi digoalangaki. Tago-la. ¹² ‘Tisa’ bolingadi ratadi muzingadi nge ngado kabukabu bokana. Rakana ilodi diani be daemaki kana nge tago datori. Daemakia-soasoa! Ilodi tago dilelelenaki noko. Tago-la. Be kana tago dikauataki nge ka pile-goala ane diebulobulodi. Bokai-be ngado kabukabu-la bokana, tinadi dinekinaki-akidi be dilabalaba nge uauradi dipurapura, kodeka umoateadi dipurapura. Bokai-be tamoata ngaedi masa ngado-la kabukabu bokana ara-leuadi dapura. ¹³ Be tamoata takadi sururu diandi bokana, sururu bokainaina masa dabagabuiridi be di odio dalako, be di masa sururu dadoki be. Rerengadia-tina nge bokai: Suriuia nedi bibia ono kusidi rerengadi dimamambuaki nge ariata amari-soasoa daememaki be ono tamoata takadi datetedi. Muzingadi digoalatin be tagona-tina dimamakaki. Bokai-be maraming disukoaki be moanako ono ilo tekenananga neming-lo kasukoaki-budu nge suridi zika muku teke kusi oaoao-nao ngaeno bokana. Be muzingadi goalakingadi nge suridi diuiauiatakitina. ¹⁴ Aine moarunga ditetedi nge daenobudu-tina kana be dimoatangtang. Muzigoala emakadia-lo nge kilalangadi tago dinangananga. Direrere muzigoala daememaki-la, be tago di-

rere muzi nedi goalakadi nge darokaki. Tagola. Tamoata lama uniangadia-lo tago dikai-uia nge direrepekidi be sausau-lo dilakulakuakidi be ono muzigoala diememaki. Kana kokoko kaoiadi nge diamang-tina. Bokaibe, ambe Nanaranga ngesuaki ne eruma ka disoaki. ¹⁵ Zala adoado ambe dipakai be ambe dileua. Ambe Beo natu ara Balam zalaka ditagai. Balam irerere-tina mata goalakadi ngatagatagadi be ono ‘mone’ ngadokidoki. ¹⁶ Bokai ka muzigoala iememaki be ebuloia ipura. Maka ma ‘dongki’-tina ma ne ka itaguraki be tamoata bokana aoa isapaki be irai be ‘propet’ ngae muzi ne ngaongaodi ngaedi nge irokaki.

¹⁷ ‘Tisa’ bolingadi ratadi ngaedi nge dang-kesua baradegadi bokana. Teadi nge ura-zim oasa rokakadi bokana. Bokaibe Nanaranga ambe kaba maka oabubu matolina-tina ieno kana nge ikalukanakadi be ieno. ¹⁸ Maka ma nediala aradi dirakerakeaki be pile kalingodi tagotago nge dimonamonadia-tina. Be tamoata be aine kodeka-ka mata goalakadi dirokaki be Nanaranga pilenga ditagatagadi nge direrepekidi be sausau nedialo dilakulakuakidi. Pogiza mata ono kusidi rerengadi dimamambuaki nge samadi ono konanga bokana dirorokaki be ono tamoata takadi direrepekidi be sausau nedialo dilakulakuakidi. ¹⁹ ‘Tisa’ bolingadi ratadi ngaedi nge tamoata takadi bokai diraradi, “Iboadu rerengaming-lo kamasukoaki!” Ata di nediala nge mata goalakadi ono ara-leuanga nge dududu kana dipura, be tago iboadu dasegeaki. Pile tekedi bokai dieno: Kana kata ka itaguraki be tamoata teke irepeki be rerenga ita-

gatagadi nge tamoata ngae masa kana-la ngae rerenga ngatagatagadi. ²⁰Tamoata naita Tanepoa neda be Uketiketi neda Iesus Kristus ara-nao be mata goalakadi kateka-onaona irokaki, ata kateka mata kaba diuasa be tamoata ngae dibalaki masa tamoata ngae kodeka ngagoala-tina. Matamata muzigoala iememaki nge mukuna-ba igoala. Ata kaba alauri muzigoala nena-lo ngamule nge kodeka ngagoalaramo-tina kana. ²¹Nge bokai nge bai-tina ma ka zala adoado itagai be kaba igunai? Bokai kana nge toira-lana ma isoaki bokana ngasoaki! Zala adoado moaki ikauataki. Tago ikauataki nge iuia, ata nge ambe Nanaranga pilenga ratadi ilongo. Bokaibe tamoata ngae kaba itaguraki be Nanaranga muri igunalako nge tagona-tina iuia. ²²Bokainatuka imuzi nge pile ono tonanga ngaedi nge moimoi be kalingodi, “Keu kaba kulenangana-lo imulelako.” Be takadi bokai, “Boro rukuia ipura, ata kaba kateka-poasalo ilako be iasa.”

3

Tanepoa Masa Saringatuka Ngapura

¹ Ruangagu negu, nge bong ruaia ka ugerekaming. ‘Pasi’ negu ruoti ngaediarua-lo nge bokainatuka ilo-ming marangaki kana urere: Nanaranga pilenga adoado-tina ilo-ming daniandi be kamatagatagadia-tina uia. ² Ngau urere pile maka toira Nanaranga ‘propet’ ne dirangaki nge ilo-ming daniandi. Be sule-pile Tanepoa be Uketiketi neda ipile be ‘apostel’ neming dielutaki nge ilo-ming kauakaua-la. Moaki ilo-ming

dileuataki. ³ Pile ngaedi nge bokainatuka kamakau: Bong alalaurituka ngaedia-lo masa tamoa bolingadi ratadi maraming dapura, be mata nedi goalakadi ono kusidi rerengadi dimamambuaki nge datagatagadi, be masa bolipile ane be omingo dasamanaganaga. ⁴ Be masa are-saba pile ane be bokai dapile, “Ek, Tanepoa moimoibe ipile masa ngapura kana ki? Ak, bokai nge inanga isoaki? Tagona-tina iboadu ngapura! Keka kikaua tama-ma dimate nge isi kateka ilona-lo dieno. Be toira Nanaranga kateka iemaki be imai kaituka nge kana oauoau tago teke ipura. Suridi tekedia-la ka dienenol!” ⁵ Ata tamoa bolingadi ratadi kana kanabiabia moimoi be ilodi dileuataki nge bokai: Matamatana-tina Nanaranga ipile be lang be kateka dipura. Nanaranga ipile be kateka nge dang-lo ka ipura be dang ane ka emaka ipura. ⁶ Bokai be alauri nge dang-la ngae ane ka kateka toiraira nge igamanani. ⁷ Ata pile-doi tekedia-lo ka Nanaranga ipile be lang be kateka kaituka dieno nge dokimateadi dipura be eoa oti gamanadi dapura kana. Dokimateadi dipura be bong ono giriki lilitanga rapunga ipurapura. Bong ngaena-lo masa tamoa Nanaranga pilenga tago ditagatagadi nge giriki nedi lilitadi dapura be ara-leuadi dapura kana.

⁸ Ruangagu uia, kana teke biabia ngae nge moaki ilo-ming dileuataki. Tanepoa matana-lo ‘1,000’ barasi salagatikadi nge amari teke salagatika bokana, be amari teke salagatika nge ‘1,000’ barasi salagatikadi bokana. ⁹ Tanepoa moimoibe ipile masa kaba ngamule, ata mulenga

tago dimaraka, tamoata alu ilodi dipile bokana. Moimoi suri kana bokainatuka dilakolako bokana, ata tago. Ngai labu ne iauia-tina bokai ieno: ngai tago irere tamoata teke ara-leuaia ngapura. Ngai irere tamoata muzigoala diememaki moarunga nge ilodi dabuiri be muzigoala nedi darokaki. Bokai ka mulenga uananakadi disalaga.

Lang Be Kateka Masa Damanubu

¹⁰ Ata Tanepoa Bong ne biabia masa anako bokana ngapura. Bong ngaranao masa lang makatabala ieno nge lamalama bokana ngagaru-rui be ngaleua-ba, be kana moarunga makatabala lang-lo dieno masa eoa oti gamanadi dapura. Be kateka be kana moarunga kateka-o nge dapururui be daleua kana. ¹¹ Kana ngaedi moimoi bokainatuka daleua kana, ata kam masa baituka? Bokai nge kaituka be ngalako nge soakinga-ming kamadoraki be dauia-tina be Nanaranga-la rerengana-lo kamasukoaki. ¹² Be Bong ne biabia kamarapurapungi be kamapi-tina be kamadumai be oaikiki-tina ngapura. Bong biabia ngaenao ka lang bulaia ngapura be goai lang-lo dieno moamoaradi dapura be dadanggege kana. ¹³ Ata kita Nanaranga moimoi be bokainatuka ira-kita be tarapurapungi: Lang oauoau be kateka oauoau masa dapura. Makara ka tamoata adoadodi anua didoki be disoaki.

Kaba Taitaita Uia Be Tanepoa Tarapurapungi

¹⁴ Bokai be, ruangagu negu, ramani Bong biabia ngae karapurapungi nge kamakai-tina be giriki moaki teke omingo ieno, be adoado-ba

kamasoaki be Nanaranga mata-nao kamado-tina. Giriki neming alu Nanaranga-lo dieno nge kamadoraki be ilo uia-lo be ngai zaiza kamasukoaki-budu. ¹⁵ Ilo-ming kauakaua! Tanepoa moimoi be ilikilitaki-kaming be irarapung-kaming be ono ngaia-lo kamamule be ngauketi-kaming kana. Be bokaina-la, Nanaranga ka taritokada-tina iauia Pol kaua malaidi iani be pile bokainaina igere-kaming. ¹⁶ Bong moarunga igeregere-kaming nge kana-tina ma ngae ka irangarangaki. Kana alu igere nge labudi tago kauatakadi dipurapura. Tamoata kauangadi tagotago be tamoata kaingadi tagotago nge pile ngaedi didokidoki be labudi pasikadi dipakapakadi, Nanaranga 'Buku' ne takadi dibabasaki bokana. Bokai-be nedia-la masa dara-leuadi.

¹⁷ Ata, kam ngau ruangagu nge ambe kana ngae kakauatakia-doi. Bokai-be kaba kamaitaita uia be neming-la kamasibosibo uia! Tamoata mata uia digagamang bolingadi darepeki-kaming be kaiboang neming odio Kristus-lo kasoaki nge kamapereki takana! ¹⁸ Kamakai-tina be Tanepoa neda be Uketiketi neda Iesus Kristus marou ne tadokidoki-ba nge odio kamalaba be iloming-lo dakauri, be ono kamakauatakia-tina uia. Bokai-be Kristus ara tarakeaki be atabala-tina tanangai kaituka be ngalako, be bokaina-la tarakerakeaki! Moimoi.

Testamen Oauoau
The New Testament in the Manam Language of Papua
New Guinea

Nupela Testamen long tokples Manam long Niugini

copyright © 1996 Papua New Guinea Bible Translation Association

Language: Manam

Translation by: Wycliffe Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2016-08-30

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files dated 9 Oct 2020

3f31539d-0155-5160-a99e-2a9707974158